

УДК 373.3.016:796

Вітченко А.М., Корнева А.О., Мельникова-Єгорченко Н.С.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

В статті порушується проблема формування гармонійно розвинутої особистості дитини шкільного віку в процесі занять фізичними вправами. На основі аналізу літературних джерел визначено шляхи формування фізичної культури особистості та обґрунтовано пріоритетні напрямки удосконалення організації процесу фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку: створення функціональної системи організації і управління самостійною роботою; етнопедагогізація навчально-виховного процесу; активізація пізнавальної активності дітей засобами інтерактивного навчання; здійснення навчання і виховання на засадах здоров'язбереження.

Ключові слова: фізична культура, фізичне виховання, гармонійно розвинена особистість, напрямки, діти молодшого шкільного віку, шляхи вирішення.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Сучасний розвиток педагогічної науки в Україні характеризується пошуком та вдосконаленням шляхів формування гармонійно розвинутої особистості підростаючого громадянина. На законодавчому рівні це визначено законами України "Про фізичну культуру і спорт", "Про охорону здоров'я", "Про освіту", "Про загальну середню освіту", Державною національною програмою "Освіта" ("Україна XXI століття"), Національною доктриною розвитку освіти України в XXI столітті. У Законі України "Про загальну середню освіту" одним із завдань загальноосвітньої середньої освіти є виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я громадян як найвищої соціальної цінності, формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного і психічного здоров'я учнів. Тому основним завданням школи є виховання фізично, психічно і морально здорового покоління, формування активної духовної особистості, що здатна всебічно розвиватися та удосконалюватися у різних напрямках упродовж усього життя [2].

Загальновідомо, що під фізичним вихованням розуміють педагогічний процес формування гармонійно розвинутої особистості, який переважно базується на використанні фізичних вправ у комплексі з іншими засобами (М. Озолін, 1988; В. Платонов, 1997; Л. Матвеев 2001). За даними фахівців, національна система фізичного виховання, головною метою якої є зміцнення здоров'я дітей, у повній мірі не забезпечує реалізацію зазначеної мети (М. Амосов, 1990; Т. Борейко, 1993; Л. Волков, 1997, Г. Апанасенко, 2004).

Фізичне виховання учнів загальноосвітньої школи в сучасних умовах передбачає успішне вирішення освітніх, виховних, оздоровчих і просвітницьких задач з метою забезпечення не тільки тимчасового адаптивного ефекту в фізичному розвитку, але і закладення передумов доцільного і компетентного використання занять фізичними вправами

Усе це породжує певні суперечності: між потребою у формуванні гармонійно розвинутої особистості дітей молодшого шкільного віку і недостатнім вирішенням цієї проблеми. Отже, на сучасному етапі постає необхідність пошуку ефективних та дієвих напрямків формування фізичної культури дітей молодшого шкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень свідчить, що проблема формування фізичної культури особистості набуває все більшої актуальності. У результаті вивчення та узагальнення літературних джерел встановлено, що дана проблема досліджується досить різносторонньо: як фізична культура особистості дітей молодшого шкільного віку (П. Дуркін, В. Кузнецов, В. Сутула, О. Булгаков, В. Пристинський); студентів (Н. Троценко, А. Лотоненко), як фізична культура особистості вчителя (Л. Лубишева), як різні форми рухової активності людини, спрямовані на розвиток фізичних якостей, підвищення працездатності, зміцнення здоров'я (І. Бондаренко, Р. Раєвський), як активний вплив на фізичні здібності людини, її почуття і свідомість, психіку й інтелект, що забезпечує формування стійких соціально-психологічних проявів: позитивної мотивації, ціннісних орієнтацій, інтересів і потреб у сфері фізичної активності й здоровому способі життя (Т. Кутек, В. Маркова, Л. Захожий), як частина

загальної культури особистості, спрямована на раціональне використання фізкультурної діяльності з метою фізичного самовдосконалення й оптимізації духовного стану.

Формування мети роботи. Обґрунтування пріоритетних напрямків удосконалення організації процесу фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фізична культура є важливою складовою частиною системи освіти та виховання учнів загальноосвітньої школи, формування в них умінь і навичок здорового способу життя, організації корисного дозвілля та активного відпочинку, розвитку, відновлення фізичних і духовних сил, реабілітації та корекції здоров'я, виховання позитивних моральних і вольових якостей. Тобто, цінність фізичної культури для кожної особистості і суспільства полягає в освітньому, виховному, оздоровчому та загальнокультурному значенні.

Але на нашу думку, більш конкретне та досконале визначення цього поняття дає Б. Шиян визначаючи "фізичну культуру особистості", як сукупність властивостей людини, які набуваються у процесі фізичного виховання і виражаються у її активній діяльності, спрямованій на всебічне удосконалення своєї фізичної природи та ведення здорового способу життя.

В останні роки приділяється велика увага пошуку ефективних форм фізичного виховання дітей і молоді, формування в них потреби в здоровому способі життя. Зміст і методика проведення уроків фізичної культури, що традиційно склалися в системі фізичного виховання, орієнтовані переважно на розвиток рухових навичок учнів та розвиток фізичних якостей і не враховують повною мірою можливостей рухової діяльності в процесі формування пізнавальних процесів (і навпаки), творчих здібностей, що є не використаним резервом підвищення індивідуальності дітей молодшого шкільного віку [9].

Дослідження В. Ткачука, 1999; Е. Булич, 1997; І. Муравова, 1997; Е. Вільчковського, Н. Денисенко, 2010 та інших свідчать, що стан здоров'я і рівень фізичного розвитку школярів в основному залежить від їхнього способу життя, важливим компонентом якого є щоденні заняття фізичними вправами. В останнє десятиріччя в більшості дітей шкільного віку спостерігається *дефіцит рухів* у режимі дня, що призводить до послаблення функцій внутрішніх органів і систем організму. *Малорухомий спосіб життя* негативно впливає на хворих та ослаблених різними захворюваннями дітей, оскільки посилює функціональні зміни в організмі (Е. Вільчковський, 1997; Е. Булич, І. Муравов, 1998, 2003; Б. Шиян, 2001 та ін.) [6].

Як свідчить аналіз матеріалів останніх наукових досліджень, одним із головних недоліків системи фізичного виховання є *недостатня організація та побудова системи шкільного фізичного виховання* (Т. Круцевич 1995; Г. Апанасенко 2001; Н Москаленко, 2007; В Волков, 2008; А. Артюшенко, 2012). Обов'язкові уроки з фізичної культури учнів загальноосвітньої школи не завжди спроможні поповнити дефіцит рухової активності школярів, забезпечити відновлення їх розумової працездатності, запобігти захворюванням. Вирішенню цих завдань сприяють самостійні заняття школярів фізичними вправами, які допомагають ліквідувати недоліки їх рухової діяльності, сприяють більш активному засвоєнню навчальної програми та складання контрольних нормативів. Ці заняття надають можливість оволодіти цілим рядом нових рухових умінь та навичок, які непередбачені програмою з фізичного виховання, підвищити рухову активність [1]. Сучасна система фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку вимагає створення функціональної системи організації і управління самостійними заняттями.

На основі аналізу наукових праць провідних педагогів Ю. Бабанського, М. Данилова, В. Онищука можемо виділити такі форми організації фізичного виховання які передбачають самостійну роботу учнів – виконання індивідуальних завдань на уроці з фізичної культури, секційному занятті та виконання домашніх завдань; різноманітні форми самостійних занять під час навчання та на канікулах (ранкова гімнастика, активний відпочинок протягом дня, загартовувальні процедури, тощо).

Якісно побудована система самостійної роботи дітей молодшого шкільного віку може передбачати комплексний підхід який включає: формування мотиваційної готовності школярів до самостійних занять; засвоєння ними необхідної системи знань; формування в учнів навичок самоконтролю та саморегуляції; впровадження системи медико-біологічного та педагогічного контролю; врахування основ теорії адаптації до фізичних навантажень в процесі самостійної роботи учнів з фізичної культури [5].

Серед багатьох проблем фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку, однією з актуальних є *втрата інтересу дітей до занять фізичною культурою*, що зумовлено низкою вагомих причин. Серед них: абстрактність нормативної програми фізичного виховання, яка не враховує регіональні, кліматичні та національні особливості фізичного виховання.

Як зазначає В. Крутецький, чим нижче інтерес, тим формальнішим є навчання, гірше його результати. Відсутність інтересу призводить до низької якості навчання, швидкого забування і, навіть, повної втрати придбаних знань, умінь і навичок [4].

Одним з ефективних напрямків вирішення цієї проблеми може бути етнопедагогізація навчально-виховного процесу, виховання з опорою на національні традиції народу, його культуру, національно-етнічну обрядовість, звичаї відповідно до регіональних особливостей. Це забезпечить розширення

кругозору, розвиток пізнавальної активності, творчих здібностей, розвиток координаційних здібностей та підвищить інтерес до занять фізичною культурою [8].

Етнопедагогічна спадщина українців багата й різноманітна, виховний потенціал її невичерпний, у ньому втілені погляди наших предків, тому вона цілком заслуговує на всебічне вивчення і використання в сучасному навчально-виховному процесі зі збереженням етнорегіональних виявів. Для того щоб забезпечити якість фізичного виховання за рахунок використання засобів етнопедагогіки потрібно сформувати таку систему, яка б несла в собі позитивні зрушення не тільки в фізичному, оздоровчому та інтелектуальному зростанні особистості, а й забезпечила надійність національних переконань, які в подальшому служили пронизуючим фактором реалізації національної ідеї [11].

У процесі наукового пошуку встановлено, що на даний момент ще недостатньо використовуються засоби етнопедагогіки у фізичному вихованні молодших школярів, які проте мають великі перспективи. Крім того визначено, що безпосередньо етнічні регіональні особливості майже не враховуються в процесі їх фізичного виховання. Тому, ефективність виховання і розвиток особистості стане вищим, якщо зростання фізичної культури дитини буде спиратися на застосування системи засобів етнопедагогіки певного регіону.

В попередніх дослідженнях [8] нами було обгрунтовано програму формування фізичної культури дітей молодшого шкільного віку засобами етнопедагогіки Чернігово-Сіверщини, яка спрямована на їх естетично-фізичний розвиток з урахуванням етнокультурної сутності і несе просвітницький характер. Провідною ідеєю програми є застосування танцювальних рухів на уроці фізичної культури, враховуючи етнічну територію та феномен природи, обрядів, звичаїв.

Впровадження танцювальних рухів, з урахуванням етнокультурної сутності, в урок фізичної культури дозволяє підвищити рівень координації рухів дітей молодшого шкільного віку, сприяє зміцненню здоров'я, забезпечує розширення світогляду, сприятиме розвитку пізнавальної активності. Як зазначають Я. Псарук., Л. Андрощук, А. Тараканова завдяки участі в музичних, хореографічних іграх, танцях учні мають чудову можливість доторкнутися до джерел українського народного мистецтва, а також традицій. Танцювальний етнографічний матеріал, що є зразком норм поведінки, музичної та хореографічної культури українського народу, сприяє розвитку національної свідомості, патріотичних почуттів [11].

Для реалізації програми формування фізичної культури дітей молодшого шкільного віку засобами етнопедагогіки Чернігово-Сіверщини необхідна спеціальна підготовка учителя фізичної культури з набутою етнокультурною компетентністю, яка передбачає високий ступінь теоретичної, практичної та особистісної готовності до повноцінної реалізації завдань етнокультурного фізичного виховання дітей у відповідності з національним ідеалом виховання і урахуванням етнопсихологічних особливостей їх розвитку та регіональних особливостей.

Однак для того щоб забезпечити якість фізичного виховання за рахунок використання етнопедагогічної підготовки потрібно сформувати таку систему етнопедагогічних знань яка б змогла нести в собі: особливості та характеристики народного фізичного виховання; своєрідність національних звичаїв і традицій; методів та прийомів інтеграції народних традицій в сучасних навчально-виховних працях з фізичного виховання. І в кінцевому етапі несла в собі позитивне зрушення не тільки в фізичному та інтелектуальному зростанні, а і забезпечила надійність національних переконань, які в подальшому служили тим пронизуючим фактором, який керував всім фізичним вихованням національної ідеї [8].

Апробація даної програми в практиці, дозволила визначити її ефективність: виявлено позитивні зрушення в розвитку координації рухів дітей молодшого шкільного віку (покращення стійкості пози (рівноваги) – на 15,4 % ($p < 0,05$); покращення координованості рухів (цілісне виконання вправи) – на 20 % ($p < 0,05$)); відбулися позитивні зміни у рівні знань картини світу дітей молодшого шкільного віку (в експериментальній групі покращення на 26% ($p < 0,05$), в контрольній групі – покращення на 3,5%. (різниця за даним показником між експериментальною і контрольною групами суттєва ($p < 0,05$)) [11].

Також одним із негативних явищ формування фізичної культури особистості є *розрив між фізичним вихованням і всіма іншими видами навчальної діяльності дітей*. Взаємозв'язок пізнавальної й рухової діяльності у процесі занять фізичними вправами є дуже важливим, він підсилює забезпечення освітнього, оздоровчого і виховного ефектів [3].

Дидактичні та методологічні основи активізації пізнавальної діяльності дітей шкільного віку знайшли своє відображення в роботах Ю. Бабанського, І. Лернера, М. Кларина, Г. Селевка, В. Бондаря та інших. В освітніх документах акцент робиться на розвитку інноваційних навчальних програм з метою забезпечення переходу навчання на нову, особистісно-орієнтовану парадигму. Відмінною особливістю особистісно-орієнтованого навчання є взаєморозуміння, взаємодія, творча співпраця вчителя і учнів [7].

Аналіз наукових досліджень педагогів фізичного виховання (В. Кудрявцева, Б. Єгорова, О. Дубогай, Н. Москаленко, М. Мілованової та інших) показав, що одні автори вказують на можливість формування пізнавальної активності за рахунок використання засобів і методів, що сприяють розвитку самостійності, інші – за рахунок використання засобів і методів, спрямованих на розвиток творчого

мислення, ерудованості, допитливості. Більшість авторів для формування пізнавальної активності, виділяють такі засоби і методи, які підвищують на уроках фізичної культури емоційний інтерес і ініціативність.

На основі аналізу літературних джерел та наших власних спостережень в попередніх дослідженнях нами було визначено деякі шляхи активізації пізнавальної діяльності дітей молодшого шкільного віку в процесі фізичного виховання, які потребують розробки конкретного методичного забезпечення та впровадження їх в практику:

- включення учнів у самостійну пошукову діяльність, запровадження у навчальний процес різноманітних видів самостійної діяльності;
- впровадження інтегрованих уроків фізичної культури зі змістом теоретичного матеріалу, який представлений в зошитах за Н.В. Москаленко;
- інтеграція рухової і пізнавальної активності;
- стимулюванням відчуття руху не тільки опорно-руховим апаратом, а й психоемоційним станом (В. Губом та Я. Казаковим);
- використання різноманітних методів навчання (проблемне навчання, інтерактивне і евристичне навчання; активні методи навчання) [9].

На нашу думку, сучасний навчальний процес в загальноосвітній школі потребує впровадження в практику фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку інтерактивних методів навчання. Проблема впровадження інтерактивна в навчальний процес була в центрі уваги таких дослідників, як Е. Пометун, Л. Пироженко, А. Аксенова, І. Якіманська та ін., які обґрунтовують необхідність використання інтерактивна для підсилення ефективності процесу навчання. В роботі Лисенко Л.Л. розглядається технологія впровадження інтерактивну в урок фізичної культури. Дана технологія ґрунтується на активізації індивідуальних мисленевих процесів учнів для вирішення оздоровчих, освітніх і виховних задач. Але відкритим залишається питання необхідності в обґрунтуванні та розробці технології впровадження інтерактивних методів навчання в урок фізичної культури, що дозволить стимулювати пізнавальну активність, ініціативність, самостійність учнів, розвивати їх креативні здібності для майбутнього фізичного вдосконалення протягом життя.

Нині одним із важливих чинником підвищення рівня фізичної культури дітей молодшого шкільного віку є *здійснення навчання і виховання на засадах здоров'язбереження*. Аналіз досліджень із проблеми формування здоров'язбережувального освітнього середовища шляхом реалізації здоров'язбережувальних освітніх технологій у навчально-виховному процесі (Л. Антонова, І. Борисова, А. Севрук, М. Носко [10], С. Гаркуша, О. Воеділова [12] та інші), свідчать про спроби вчених переглянути загальні підходи до формування здоров'язбережувального освітнього середовища, з'ясувати новий зміст, форми, методи реалізації цієї проблеми в умовах сучасної ситуації в освітній сфері. Водночас маємо констатувати недостатню кількість педагогічних технологій впровадження здоров'язбережувальних технологій [2].

Ряд авторів, М. Амосов, М. Безруких, В. Базарний, Н. Денисенко, актуалізують питання пошуку шляхів формування фізичної культури дітей молодшого шкільного віку, одним із яких може бути використання, окрім загальноприйнятих засобів фізичної культури, нетрадиційних оздоровчих засобів, вплив яких на фізичний розвиток дітей, їх функціональний стан і здоров'я вивчені недостатньо.

За даними Т. Кузнецової, П. Левитського, В. Язловецького однією із оздоровчих систем, що має комплексний підхід та сприяє різнобічному вдосконаленню організму людини, є дихальна гімнастика, яка покликана зберегти й примножити фізичний потенціал тіла людини за допомогою виконання фізичних і дихальних вправ, запобігати розумовій та фізичній утомі шляхом примушення працювати більшої частини легенів, тим самим збільшуючи кількість кисню, що надходить у кров; зміцнити м'язи живота, грудної клітини, поліпшити кровообіг, серцеву діяльність [5].

В попередніх дослідженнях нами обґрунтовано та розроблено здоров'яформуючу технологію комплексного застосування дихальних вправ (ЗТКЗДВ) в процесі фізичного виховання молодших школярів [1]. Провідною ідеєю даної технології є взаємозв'язок між використанням дихальних вправ на уроці фізичної культури та в самостійних заняттях фізичними вправами. Зміст даної технології включає в себе: принципи її функціонування та методичні принципи, задачі, засоби, методи, алгоритм вирішення педагогічної задачі та її реалізації, а також основною рисою даної технології є система управління та контролю.

Основними завданнями вчителя при використанні даної технології в процесі фізичного виховання є добір форм та напрямків роботи, які будуть спрямовані на формування в учнів молодшого шкільного віку свідомого ставлення до свого здоров'я, стану фізичної підготовленості та формувати їх фізичну культуру.

Впровадження здоров'яформуючої технології комплексного застосування дихальних вправ в процесі фізичного виховання молодших школярів позитивно впливає на ряд факторів, серед яких: освітній (застосування набутих знань та навичок в повсякденному житті, збагачення фізичної освіти

учня), практичний (підтримання високої фізичної і розумової працездатності, зміцнення здоров'я) та мотиваційний [1].

Невід'ємною складовою ефективності системи впровадження засобів в процес фізичного виховання молодших школярів, як традиційних, так і новітніх є керований вплив педагога, його рівень фахової творчої компетентності.

На нашу думку, вчителі фізичної культури повинні не тільки знати зміст даних здоров'язбережувальних технологій, а й вміти правильно їх добирати і вміло застосовувати в практиці, адже оздоровчі технології можуть мати успіх лише в разі їх індивідуалізації, адекватності застосування відповідно особистісним та функціональним особливостям молодших школярів, освітнім, виховним та оздоровчим задачам в конкретній формі організації занять фізичними вправами.

Аналіз літературних джерел [5, 10, 12] та власні спостереження, дають можливість стверджувати, що існує велика кількість різних підходів, технологій і методик формування фізичної культури дітей молодшого шкільного віку та визначено, що тільки в комплексі, поєднуючи їх між собою, можна отримати позитивний вплив на фізичний розвиток дітей молодшого шкільного віку, зміцнення їх здоров'я, самопочуття та настрою.

Висновки і перспективи дослідження: На основі аналізу літературних джерел та власного пошукового досвіду обґрунтовано пріоритетні напрямки формування фізичної культури особистості у процесі занять фізичними вправами: створення функціональної системи організації і управління самостійною роботою; етнопедагогізація навчально-виховного процесу; активізація пізнавальної активності дітей засобами інтерактивного навчання; здійснення навчання і виховання на засадах здоров'язбереження.

В перспективі подальших досліджень є експериментальне обґрунтування проблеми формування фізичної культури особистості дітей молодшого шкільного віку.

Використані джерела

1. Вітченко А.М. Управління самостійною роботою молодших школярів у процесі зміцнення і формування власного здоров'я / А.М. Вітченко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 98. Т.3. Серія : педагогічні науки, фізичне виховання та спорт. – Чернігів : ЧНПУ, 2012. – № 98. – С. 89 – 92.
2. Витченко А.Н. Подготовка будущих учителей к практической деятельности по использованию технологий физического развития и оздоровления детей // Тезисы 78-й науч.-техн. конференции профессорско-преподавательского состава, научных сотрудников и аспирантов [Электронный ресурс] / отв. за издание И. М. Жарский; УО БГТУ. – Минск : БГТУ, 2014. – С. 79 – 80.
3. Дубогай О.Д. Интеграция познавательной та рухової діяльності в системі навчання і виховання школярів / О.Д. Дубогай, Б.П. Пангелов, Н.О. Фролова, М. І. Горбенко. – К. : Оріяни, 2001. – 150 с.
4. Крутецкий В.А. Психология: Учебник для учащихся пед. училищ / В.А. Крутецкий. – М. : Просвещение, 1980. – 352 с.
5. Лисенко Л.Л. Впровадження сучасних здоров'язбережувальних технологій фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку / Л. Л. Лисенко, А.М. Вітченко, Ю.Г. Синявська // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка [Текст]. Вип. 102. Т. I / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка; гол. ред. Носко М.О. – Чернігів: ЧНПУ, 2012. – 450 с. (Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт).
6. Лисенко Л.Л. До організації і управління самостійними заняттями фізичними вправами учнів загальноосвітньої школи [Текст] / Л.Л. Лисенко, О.В. Багінська, А.М. Заровна, О.М. Почтар, М.М. Огієнко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка / Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т.Г. Шевченка. – Чернігів, 2010. – Вип. 80. – С.169-172.
7. Лысенко Л.Л. Технология внедрения интерактивных методов обучения в урок физической культуры // Современная система образования: опыт прошлого – взгляд в будущее: сборник материалов Ежегодной международной научно-практической конференции, посвященной Дню Учителя / Под общ.ред. С.С. Чернова. – Новосибирск: Издательство ЦРНС, 2013. – С. 22-27.
8. Маркова (Корнева) А.О. Світоглядний потенціал та перспективи впровадження деяких засобів етнопедагогіки Чернігово-Сіверщини у процес фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку / А.Корнева // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Вип. 144 / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка; гол. ред. Носко М. О. – Чернігів: ЧНПУ, 2017. – 165-168 с. (Серія: педагогічні науки).
9. Мельникова (Сгорченко) Н. Активізація пізнавальної активності дітей молодшого шкільного віку в процесі фізичного виховання / Н.Мельникова // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Вип. 144 / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка; гол. Ред. Носко М. О. – Чернігів: ЧНПУ, 2017. – С.375-379 (Серія: педагогічні науки).

10. Носко М.О. Здоров'язбережувальні технології у фізичному вихованні / М.О. Носко, С.В.Гаркуша, О.М. Воєділова. Монографія. – К.: СПД Чалчинський Н.В., 2014. – 300 с.
11. Огієнко М.М. Формування фізичної культури школярів молодшого шкільного віку засобами етнопедагогіки Чернігово-Сіверщини / М.М. Огієнко, Л.Л. Лисенко, А.О. Корнева. – Technologies of shaping and enhancing health of human and society. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2016. – P.145-151.
12. Оптимізація фізичного виховання учнів загальноосвітньої школи на основі впровадження новітніх педагогічних технологій та компетентнісного підходу / Л.Л. Лисенко [та ін.] // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка (Серія: педагогічні науки). – Чернівці : ЧДПУ, 2009. – № 72. – С. 32-37.

Vitchenko A., Korneva A., Melnykova-Yehorchenko N.

PRIORITY DIRECTIONS FOR IMPROVING THE PROCESS OF FORMING THE PHYSICAL CULTURE OF PRIMARY SCHOOL CHILDREN

The article considers with the problem of the formation of a harmoniously developed personality in the process of physical culture and the search for effective ways to improve the system of physical education of primary school children.

Based on the theoretical analysis of literary sources, it has been determined that traditional means of physical education (physical exercises, hygiene factors, and recreational forces of nature) remains the main arsenal in the teacher's job of physical culture and they play the leading role in solving the problems of physical education for primary school children.

The priority directions in the development of physical education in the process of physical training were substantiated: creation of a functional system of organization and management of independent work activity; ethnopedagogization of educational process; activating the cognitive activity of children through interactive learning; realization of education and upbringing on the basis of health care.

The article highlighted results of implementation of the basic directions in the development of physical education of primary school children and justified their effectiveness. Attention is focused on the fact that in the process of introducing physical education, various traditional and modern means into practice, it should be mandatory to have a controlled influence from the teacher, his level of professional creative competence. Teachers of physical culture should not only know the content of these technologies, but also be able to properly select them and skillfully apply them in practice, because they can succeed only in case of their individualization, adequacy of application in accordance with personal and functional characteristics of junior schoolchildren, educational, tasks in the specific form of organization of physical exercises.

It was found that there are a large number of different approaches, technologies and techniques for the formation of physical fitness for primary school children and it is determined that only in combination, to mix them, one can get a positive effect on the physical development of primary school age children health promotion, well-being and mood.

Key words: physical culture, physical education, harmoniously developed personality, directions, primary school children, ways of solving/solution.

Стаття надійшла до редакції 26.08.2017